

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

Основна информация:

Име на курса: ИСТОРИЯ НА ЕСТЕТИЧЕСКИТЕ КАТЕГОРИИ

Лектор: доц. д-р Силвия Борисова – Секция „Култура, естетика, ценности“, ИФС – БАН

Телефон: 0883560601

Имейл: sylvia.borissova@ips.bas.bg

Хорариум: 30 часа лекции

Анотация (до 150 думи):

Курсът представлява систематично въведение в естетиката като „наука за сетивното възприятие“ (А. Баумгартен), наука за красивото, аксиология и философия на изкуството. Учебното съдържание се съсредоточава върху проблеми, понятия и категории, отразяващи генеалогията, историята, типологията и динамиката на философско-естетическата мисъл върху:

- сетивното възприятие, тялото и телесността, движението – в контекста на естетиката на всекидневния опит;
- фигурите и процесите в творчеството, изпълнението и възприятието на изкуството; художествената творба; класификацията на изкуствата; художествените видове, жанрове и направления през времето и културно-историческите, политическите и философско-естетическите мотиви за възникването и залаза им в различните епохи и типове световъзприятие от VI в. пр. н. е. до днес – в контекста на философия на изкуството;
- естетиката като аксиология.

Ще бъдат разгледани основни естетически категории като: *красиво, грация, изящно, възвишено, иронично, комично, трагично, поетично, фантастично* и др.; както и основни категории на естетическия и художествения опит като: *мяра, хармония, калокагатия, мимезис, катарзис, съвършенство, вкус, въображение, израз, форма, идеал, естетическо съзерцание*.

Тематично съдържание на курса (кратко описание по теми или модули):

Тема 1. Що е естетика? (2 часа)

Тема 2. Водещи направления, проблеми, понятия и категории в естетиката (4 часа)

Тема 3. Красиво. Прекрасно. Безобразно. Изящно. Грация. Идилия (4 часа)

Тема 4. Възвишено. Низко. Ужасно (2 часа)

Тема 5. Трагично. Комично (2 часа)

Тема 6. Иронично (2 часа)

Тема 7. Абсурдно (парадоксално) (2 часа)

Тема 8. Патетично. Героично (2 часа)

Тема 9. Поетично (2 часа)

Тема 10. Фантастично. Чудесно. Ексцентрично. Екстравагантно (2 часа)

Тема 11. Основни категории на естетическия и художествения опит (4 часа)

Тема 12. Естетическо (2 часа)

Форми на обучение и оценяване:

Форма на обучение:

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

Лекциите се провеждат в лекционна зала с активното използване и работа с графичен, символен и нагледен материал (презентации, художествени албуми, художествени текстове и др.). Към всяка тема се предвиждат въпроси, дискусии и диалог с докторантите и аргументиране на техните становища, чрез различни интерактивни методи и педагогически похвати – казуси, творчески задачи, мисловни експерименти, създаване на ментални карти и др.

Предвидени са и 2 изнесени занятия в галерии и музеи според актуалния културен камендар в периода на провеждане на курса.

В хода на лекциите темите се разглеждат последователно и всяка от тях включва: основни въвеждащи термини, понятия и категории; културно-исторически и социално-исторически контекст, структура на основните знания по темата и начална работа с източници в усвояването на проблематиката.

Самостоятелната работа включва:

- проучване по определена тема в тематични речници, енциклопедии, справочни издания и интернет;
- разработване на курсова работа.

Период на обучение:

М. април – м. юли.

Изпит:

Условието за успешно преминат изпит е разработването на курсова работа по избрана тема в кръга на изучаваните проблеми и автори, свързана същевременно с темата на дисертацията на докторанта: в обем от минимум 7 до 12 стандартни страници (1 стр. = 1 800 знака с интервалите); план; тип на литературните източници – най-малко един първичен източник, както и най-малко един справочен източник (философски/естетически/друг релевантен речник/лексикон/енциклопедия с експлицитно авторство), а според темата, ако е свързана с изкуство – поне едно художествено произведение като пример; прецизно цитиране, реферирание и описание на използваните източници.

Компетентности, придобити в резултат на обучението (3–5 точки):

Успешно завършилите курса докторанти:

– изграждат ясна визия за хода на естетическите теории в историята на мисленето върху естетическия и художествения опит, както и за естеството на съвременните проблеми на естетиката;

– включват се най-актуално в живия процес на развитие на естетиката и на осмислянето както на индивидуалния, колективния и социалния естетически опит, така и на художествения опит, включително до най-съвременните проблеми на естетика на всекидневието, технологичната и киборгичната естетика, кризата в класификацията на изкуствата, повсеместната естетизация на културата и деестетизация на изкуството, тенденцията към все по-голяма социална, екологична и публична ангажираност на изкуствата;

– развиват и надграждат своите умения за критическо, аналитично, но също така и креативно мислене, и съответстващите им компетентности.

Литература:

Основна:

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

1. Ангелов, В. 2014. *Естетика, Речник на актуални, редки, дискутирани и наложени от авангарда термини*. София: Изток-Запад.
 2. Ангелов В. 2005. *Изкуство & Естетика*. София: АГАТО.
 3. Ангелов, В. 2004. *Смъртта на естетиката?* София: АГАТО.
 4. Аристотел. 2013. *За поетическото изкуство*. Прев. Александър Ничев. София: Захарий Стоянов.
 5. Бергсон, А. 1996. *Творческата еволюция*. Прев. Христо Гутев. София: УИ „Св. Климент Охридски“.
 6. Борев, Ю. 1971. *Естетика*. София: Изд. на БКП.
 7. Борев, Ю. 1981. *Эстетика*. Москва: Издательство политической литературы.
 8. Борисова, С. 2017. *Граници на естетическото съзнание*. София: Парадигма.
 9. Борисова, С. 2019. *Естетика на тишината и мълчанието*. София: ИК „Гутенберг“.
 10. Борисова, С. 2015. Систематични възможности на негативната естетика. // *Философски алтернативи*. Бр. 4, с. 15–36.
 11. Борисова, С. 2014. Трайност на красивото. // *Philosophia*. Бр. 4, с. 195–204.
<https://philosophia-bg.com/archive/philosophia-82014/durability-of-beauty/>
 12. Бычков, В. В. 2004. Эстетическое. *Философский энциклопедический словарь*.
<http://ariom.ru/wiki/Jesteticheskoe>
 13. Бычков, В. В. (ред.). 2003. *Лексикон нонклассики. Художественно-эстетическая культура XX века*. Москва. <http://yanko.lib.ru/books/aesthetica/buchkov-estetika-lexicon.htm>
 14. Гулига, А. 1989. *Принципи на естетиката*. София: Партиздат.
 15. Гулыга, А. В. 1987. *Принципы эстетики*. Москва: Политиздат.
 16. Денкова, Л. 2019. *Философска естетика: въпроси и отговори за красивото в 14 теми*. София: Издателство на НБУ.
 17. Моризо, Ж., Пуиве, Р. (ред.). 2012. *Речник по естетика и история на изкуството*. Прев. Александра Желева, Нина Венова. София: Рива.
 18. Паси, И. 1970. *Естетически студии*. София: Наука и изкуство.
 19. Спасова, П. 2022. *Семпли скици по естетика*. София: ИК „Проф. Петко Венедиков“.
 20. Стефанов, И. 2024. *Отвъд овехтялата естетика*. София: УИ „Св. Климент Охридски“.
 21. Хегел, Г. В. Ф. 1967–1969. *Естетика*. Т. 1–2. Прев. Генчо Дончев. София: Издателство на БКП.
 22. Цонева, И. 1982. *Естетическото: Кант, Шелинг, Хегел*. София: УИ „Св. Климент Охридски“.
 23. Шалда, Фр. К. 1984. Генезис и характер на новата красота. // Шалда, Фр. К. *Безсмъртие на творчеството*. Прев. Стефан Бошнаков. Варна: Книгоиздателство „Георги Бакалов“, с. 9–41.
 24. Шестаков, В. П. 1983. *Эстетические категории. Опыт систематического и исторического исследования*. Москва: Искусство.
 25. Шопенхауер, А. 2000. *Светът като воля и представа*. Т. 2. Книга III. Превод Харитина Костова-Добрева. София: Захарий Стоянов.
 26. *Эстетика. Словарь*. 1989. Москва: Политиздат.
- Допълнителна:**
27. Аврамов, Д. 2018. *Естетика на модерното изкуство*. София: Кибеа.
 28. Адорно, Т. 2002. *Естетическа теория*. София: АГАТА–А.
 29. Бахтин, М. М. 1983. *Въпроси на литературата и естетиката*. Прев. Надежда Чекарлиева. София: Наука и изкуство.

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

30. Бичков, В. 2000. *Кратка история на византийската естетика*. Прев. Сабина Павлова. София: Тавор.
31. Бурдийо, П. 2004. *Правилата на изкуството: генезис и структура на литературното поле*. Прев. Стоян Атанасов, Малинка Велинова, Александра Желева, Антоанета Робова. София: Дом на науките за човека и обществото.
32. Бърк, Е. 2003. *Философско изследване върху произхода на нашите идеи за възвишеното и красивото*. Прев. Еньо Стоянов, Василена Доткова. София: Кралица Маб.
33. Гадамер, Х.-Г. 1997. *Истина и метод*. Прев. Димитър Денков. София: Изток-Запад.
34. Гадамер, Х.-Г. 2000. *Актуалността на красивото. Изкуството като игра, символ и празник*. Прев. Димитър Денков. София: ИК Критика и хуманизъм.
35. Гьоте, Й. В. 1979. *За литературата и за изкуството*. Т. 1–2. Прев. Страшимир Джамджиев. София: Наука и изкуство.
36. Дидро, Д. 1981. *Естетика и теория на изкуството*. Прев. Катерина Киселова. София: Наука и изкуство.
37. Джаджев, И. 2007. *Естетика на Просвещението*. Варна: Славена.
38. Еко, У. 2006. *История на красотата*. Прев. Маргарита Златарова, Евдокия Златарова. София: Кибеа.
39. Ингарден, Р. 2020. *Естетическото*. Прев. Правда Спасова. София: Критика и хуманизъм.
40. *История естетической мысли*. Т. 5. 1990. Москва: Искусство.
41. Каган, М. 1972. *Морфология искусства*. Москва: Искусство.
42. Кандински, В. 1998. *За духовното в изкуството. Точка и линия в равнината*. Прев. Никола Георгиев. София: ЛИК.
43. Кант, И. 1992. *Критика на чистия разум*. Прев. Цеко Торбов. София: Издателство на БАН. – I. Трансцендентално учение за елементите, Част първа. Трансцендентална естетика, с. 99–138.
44. Кант И. 1993. *Критика на способността за съждение*. Прев. Цеко Торбов. София: Издателство на БАН.
45. Касирер, Е. 1998. *Философия на символичните форми*. Т. 2. *Митът*. Прев. П. И. Градинаров. София: Евразия.
46. Касирер, Е. 2000. *Философия на символните форми*. Т. 1. *Езикът*. Прев. Владимир Теохаров. София: ИК Критика и хуманизъм.
47. Киркегор, С. 1991. *Избрани произведения в два тома*. Т. 1–2. Прев. Стефан Начев. София: Народна култура.
48. Кроче Б. 2006. *Естетика*. Прев. Иван Тонкин. София: Рива.
49. Лесинг, Г. 1978. *Лаокоон, или за границите на живописата и поезията*. Прев. Иван Атанасов. София: Наука и изкуство.
50. Лиотар, Ж.-Фр. 1999. *Нечовешкото*. Прев. Росица Пиронска, Веселин Праматаров, Тодорка Минева. София: СОНМ.
51. Лосев, А. 2023. *От Омир до Прокъл: кратка история на античната естетика*. Прев. Доротей Табакова. София: Панорама.
52. Лукач, Д. 1985–1987. *Своеобразие естетическото*. Т. I–IV. Москва: Прогресс.
53. Маркузе, Х. 1993. *Ерос и цивилизация*. Прев. Естер Бодурска. София: Христо Ботев.
54. Ницше, Фр. 1990. *Разждането на трагедията и други съчинения*. Прев. Харитина Костова-Добрева. София: Наука и изкуство.

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

55. Ортега-и-Гасет, Х. 1984. *Естетически есета*. Прев. Тодор Нейков, Анна Златкова. София: Наука и изкуство.
56. Паси, И. 1963. *Трагичното*. София: Наука и изкуство.
57. Паси, И. 1972. *Смешното*. София: Наука и изкуство.
58. Паси, И. 1988. *При изворите на модерната естетика*. София: УИ „Св. Климент Охридски“.
59. Паси, И. Дигитализиран архив на Университетска библиотека към СУ „Св. Климент Охридски“ с 81 книги, студии и статии с пълен достъп: <https://digital.libsu.uni-sofia.bg/bg/v/30549?q%3Amain.author=%D0%9F%D0%B0%D1%81%D0%B8,%20%D0%98%D1%81%D0%B0%D0%BA%20%D0%A1%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%BD>
60. Рикъор, П. 2000. *От текста към действието*. Прев. Иванка Райнова. София: Наука и изкуство.
61. Сартр, Ж.-П. 1995. *Въображението*. Прев. Ж. Йовчев. София: Аргес.
62. Татаркевич, В. 1986. *За щастие*. Прев. Правда Спасова, Валентин Томов. София: Наука и изкуство.
63. Хатчесън, Фр., Юм, Д., Смит, А. 1973. *Естетика*. Москва: Искусство.
64. Хораций. 1983. *Поетическо изкуство*. Боало. *Поетическо изкуство*. Прев. Георги Батаклиев, Пенчо Симов. София: Наука и изкуство.
65. Шелинг, Ф. 1980. *Философия на изкуството*. Прев. Генчо Дончев. София: Наука и изкуство.
66. Шилер, Ф. 1981. *Естетика*. Прев. Валентина Топузова-Торбова. София: Наука и изкуство.
67. Юнг, К. Г. 2015. *Човекът и неговите символи*. Прев. Марина Бояджиева. Плевен: Лега Артис.
68. Ferry, L. 1993. *Homo Aestheticus: The Invention of Taste in the Democratic Age*. University of Chicago Press.
69. Langer, S. 1959 (1942). *Philosophy in a New Key: A Study in the Symbolism of Reason, Rite, and Art*. The New American Library.
70. Langer, S. 1953. *Feeling and Form: A Theory of Art*. New York: Charles Scribner's Sons.
71. Nagel, Th. 1971. The Absurd. *The Journal of Philosophy*. Vol. 68, No. 20. Sixty-Eighth Annual Meeting of the American Philosophical Association Eastern Division (Oct. 21, 1971), pp. 716–727.

Допълнителна информация (по желание) (например: специални изисквания, лабораторно оборудване, предварителни знания):
